

Borgarting lagmannsrett - LB-2011-130732

Instans	Borgarting lagmannsrett - Kjennelse.
Dato	2011-08-19
Publisert	LB-2011-130732
Stikkord	22. juli-saken. Domstolloven § 127 2. og 3. punktum, straffeprosessloven § 93a. Fornærmedes adgang til rettsmøte.
Sammendrag	Anke om fornærmedes adgang til rettsmøtet 19. august 2011 hvor spørsmålet om fortsatt isolasjon av siktede i 22. juli-saken skulle behandles førte ikke frem. Vist til ekstraordinære omstendigheter - deriblant etterforskningshensyn, sakens ekstraordinære omfang og det uavklarte spørsmålet om siktede hadde medhjelpere ved de to terroranslagene - som tilsa at fornærmede og etterlatte ikke skulle være til stede under rettsmøtet. (Sammendrag ved Lovdata.)
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2011-129394-1 - Borgarting lagmannsrett LB-2011-130732 (11-130732SAK-BORG/04)
Parter	Ankende part: B (advokat Brynjar Nielsen Meling).
Forfatter	Mette D. Trovik, Hans-Petter Jahre, Cecilie Østensen.

Oslo tingrett avsa 16. august 2011 (TOSLO-2011-129394-3) kjennelse med slik slutning:

Rettsmøte berammet 19.08.2011 for behandling av politiets begjæring om at A fort[s]att skal undergis fullstendig isolasjon, holdes for lukkede dører.

Samme dag ble det av Oslo tingrett avsagt beslutning (TOSLO-2011-129394-1) med slik slutning:

Fornærmede og etterlatte gis ikke anledning til å være til stede under rettsmøtet den 19.08.2011 hvor spørsmålet om fortsatt isolasjon av A skal behandles.

Fornærmede, B, ved sin bistandsadvokat, advokat Brynjar N. Meling, har anket beslutningen til Borgarting lagmannsrett.

Det fremgår av brev til Borgarting lagmannsrett 18. august 2011 at Oslo tingrett har vurdert, men ikke funnet grunn til å omgjøre sin beslutning.

Påtalemyndigheten er orientert om anken. Det er per telefon meddelt lagmannsretten at ytterligere merknader ikke vil bli inngitt. Det er vist til begjæringen.

Lagmannsretten bemerker:

I straffesaker har fornærmede og etterlatte rett til å være til stede i et rettsmøte som holdes for lukkede dører med mindre særlige grunner taler for det, jf. domstolloven § 127 andre og tredje punktum.

Spørsmålet for lagmannsretten er om «særlige grunner» taler for at de fornærmede og etterlatte ikke skal gis rett til å være til stede i rettsmøtet 19. august 2011 til behandling av politiets begjæring om at siktede fortsatt skal undergis fullstendig isolasjon.

Det er i anken vist til at utgangspunktet er at fornærmede skal få være til stede selv om rettsmøtet føres for lukkede dører. Det er anført at det ikke sees å foreligge slike forbehold som gjelder i etterforskningsøyemed, jf. straffeprosessloven § 245 og § 284. Det anføres også at det ikke kan være nok for å nekte tilstedeværelse at det er fare for at de fornærmede i vanvare kan komme til å lekke informasjon. Det må knyttes konkrete holdepunkter til vurderingen, som gjør faren kvalifisert og nærliggende. En generell henvisning til antallet er ikke nok. Det er også vist til at faren for lekkasje vil la seg avhjelpe med pålegg om taushet. Logistikkhensyn kan heller ikke tillegges vekt, da må politiet iverksette nødvendige ressurser for å ivareta dette.

Påtalemyndigheten har i e brev 16. august 2011 til Oslo tingrett bedt om at fornærmede ikke gis anledning til å være til stede under rettsmøte 19. august 2011 for behandling av spørsmålet om fortsatt isolasjon av A.

Påtalemyndigheten har vist til at den er innforstått med de behov og ønsker de fornærmede har om å være til stede under fengslingsmøtet i denne omfattende og alvorlige saken, men at en slik adgang vil være uheldig i forhold til formålet med møtet og forholdet til sikkerheten. I brevet heter det videre:

Når det gjelder bevisforspillelsesfaren, er påtalemyndigheten innforstått med at ingen av de fornærmede vil ha et bevisst ønske om å gå ut med informasjon som kan skade etterforskningen, men alene faren for at de i vanvare kan komme til å gjøre det, er etter påtalemyndighetens mening nok. Saken er ventet å omfatte inntil 1000 fornærmede, hvilket i seg selv innebærer en situasjon med lite kontroll over den informasjon som gis ut. Selv om de fleste ungdommene det her er snakk om må regnes som politisk aktiv og ellers oppgående, må det likevel tas høyde for en slik problemstilling.

Selv om det er å anta at ikke alle de fornærmede vil møte i retten, må det likevel forventes at svært mange vil det. Dette gir store utfordringer i forhold til sikkerheten; dette i en sak der sikkerhetsspørsmålene fra før er i høysetet: I første omgang knytter det seg betydelig logistikk i forhold til å avklare om den enkelte person vitterlig er fornærmet i forhold til saken eller ikke. Dernest blir det spørsmål om hvordan man skal foreta sikkerhetskontroll/scanning før inngang i rettslokalene.

Og under enhver omstendighet vil de fornærmedes behov kunne ivaretas av de utvalgte bistandsadvokatene som vil gis adgang til å være til stede.

Annet og tredje punktum i domstolloven § 127 lyder slik:

I straffesaker har fornærmede rett til å være til stede med mindre særlige grunner taler mot det. Det samme gjelder etterlatte som nevnt i straffeprosessloven § 93a annet ledd første punktum.

Bestemmelsene ble tilføyd ved lov 7. mars 2008 nr 5 om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte). I spesialmotivene er endringen omtalt slik, jf Ot.prp.nr.11 (2007-2008) pkt 13.1:

Forslaget gjelder fornærmedes og etterlattes rett til å være til stede i rettsmøter som føres for lukkede dører. Forslaget tilsvare utvalgets lovutkast.

Fornærmede (*annet punktum*) og etterlatte som nevnt i forslaget til § 93a annet ledd første punktum (*tredje punktum*), gis rett til å være til stede i rettsmøter som føres for lukkede dører. Rettigheten tilkommer alle fornærmede og etterlatte, uavhengig av om de har fått oppnevnt bistandsadvokat.

Retten til å være til stede gjelder med mindre «særlige grunner taler mot det». Unntaket er ment som en sikkerhetsventil, forbeholdt ekstraordinære omstendigheter. Den klare hovedregelen er at fornærmede og etterlatte skal ha rett til å være til stede.

Retten kan pålegge fornærmede og etterlatte å forlate rettsalen under avhør av et vitne eller en siktet etter reglene i straffeprosessloven § 245 (etterforskningsstadiet) og § 284 (under hovedforhandling).

Bistandsadvokaten har alltid rett til å være til stede i rettsmøter som føres for lukkede dører, idet vedkommende regnes for å «ha med saken å gjøre», jf. domstolloven § 127 første punktum.

Som det går frem både av ordlyden i § 127 og forarbeidene, har fornærmede rett til å være til stede med mindre «særlige grunner taler mot det». Unntaket er ment som en sikkerhetsventil, forbeholdt ekstraordinære omstendigheter. Den klare hovedregelen er at fornærmede og etterlatte skal ha rett til å være til stede. Lagmannsretten legger dette rettslige utgangspunktet til grunn.

Verken lovteksten eller forarbeidene sier noe nærmere om hvilke hensyn som kan utgjøre «særlige grunner». Lagmannsretten anser det imidlertid klart at hensynet til etterforskningen er et relevant hensyn, men ser det slik at det skal mer til for å utelukke fornærmede og etterlatte enn for å lukke dørene etter domstoloven § 125 første ledd bokstav c.

Lagmannsretten finner som tingretten at det i saken her er ekstraordinære omstendigheter som tilsier at fornærmede og etterlatte ikke skal være til stede under rettsmøtet 19. august 2011 som skal behandle spørsmålet om fortsatt isolasjon av siktede.

Lagmannsretten viser til at etterforskningen av saken fremdeles må anses å være i en innledende fase. Saken har et helt ekstraordinært omfang. Det fremgår av politiets begjæring om lukkede dører, gjengitt i tingrettens kjennelse, at etterforskningen ikke endelig har avklart om siktede kan ha hatt medhjelpere ved de to terroranslagene og at politiet holder dette åpent. Det vises i denne forbindelse også til siktedes egen forklaring om at det er to andre «celler» i Norge. Dette må tillegges stor vekt. Det er av aller største betydning at ikke informasjon som kan skade etterforskningen kommer ut, herunder at eventuelle medhjelpere av siktede ikke kan nås ved hans kommunikasjon eller opptreden i rettsmøtet. Det er ikke tvilsomt at de fornærmede og etterlatte ikke vil ha ønske om å spre informasjon som kan hindre politiets arbeid. Lagmannsretten er likevel enig med påtalemyndigheten i at med det svært store antall etterlatte og fornærmede i saken er risikoen stor for at noen av vanvare kan komme til å røpe forhold som kan skade etterforskningen og nærmere oppklaring av saken. Disse aktører vil vanskelig i en sak av denne karakter kunne ha den nødvendige oversikt over hvilken informasjon som kan skade etterforskningen. Et pålegg om taushet vil således ikke kunne avhjelpe faren for å spre informasjon/kommunikasjon som kan skade etterforskningen.

Lagmannsretten finner etter en samlet vurdering at det behov de fornærmede har for å være til stede under fengslingsmøtet på det nåværende stadiet må vike for hensynet til etterforskningen. Lagmannsretten viser for øvrig til at de fornærmedes rettslige interesser vil kunne ivaretas av bistandsadvokatene, som har rett til å være til stede.

Lagmannsretten har merket seg at det fra påtalemyndigheten også er vist til at det vil være store utfordringer knyttet til å avklare om den enkelte som ønsker å være til stede vitterlig er fornærmet i saken, samt sikkerhetskontroll/scanning før inngangen i rettslokalet. Lagmannsretten er enig i at dette vil kunne være et hensyn som kan få betydning i relasjon til fornærmedes og etterlattes rettigheter etter domstoloven § 127. Lagmannsretten finner imidlertid ikke grunn til å ta stilling til hvilken vekt dette vil kunne ha for nærværende rettsmøte, da hensynet til etterforskningen nå uansett vil være avgjørende for at fornærmede og etterlatte ikke gis rett til å være til stede.

Det er i anken også anført at det er en saksbehandlingsfeil ved tingrettens beslutning at ikke de anførsler som ble reist fra advokat Meling er særskilt drøftet. Lagmannsretten har foretatt en fullstendig prøvelse av spørsmålet om fornærmedes rett til å være til stede under rettsmøte og herunder også vurdert de anførsler advokat Meling har fremført. Det er etter dette ikke grunn til å ta stilling til om tingrettens beslutning var beheftet med saksbehandlingsfeil jf. også straffeprosessloven § 385 fjerde ledd.

Anken har etter dette ikke ført frem.

Advokat Meling har i anken også begjært særskilt oppnevning og rett til å være til stede under rettsmøtet. Tingretten har i sitt oversendelsesbrev bemerket at advokat Meling er oppnevnt som bistandsadvokat. Lagmannsretten er enig med tingretten at det ikke skal foretas særskilt oppnevning til rettsmøter i saken, jf. straffeprosessloven § 107c andre ledd.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

Anken forkastes.